

„V NEBI.“

Na rohu Perštýna a Skořepky je starý, barokový dum značně rozlehlý v obou ulicích, ale níkteřak výstavný (č. 355 14). Jeho nároží v prvím patře ozdobil r. 1727 sochou Jana Nepomuckého, tenkrát ještě ne svatého. Soška stojí pod baldachýnem andělíčky rozhrnutým, ne na nějakém podstavci, nýbrž na zeměkouli. A to je něco neobvyčejného.

Toliko P. Maria zobrazována stojící na zeměkouli, a jen jedinému Ignáciovi z Loyoly jakoby světeci všeho světa katolického dostalo se té poety na Brokoffově sousoší na Kamenném mostě (r. 1711). Ale jezovité již před tím ukázali, jak vysoko cení svého zakladatele, když sochu jeho čníci nad štítem kostela jemu zasvěceného na Karlově náměstí obklopili velikou svatozáří „maandorlon“, kterouž katolické umění až do této doby zdobovalo také jen sochy Mariánské.

A pak tedy ještě jen Janu Nepomuckému vzdána na dotčeném domě pocta jako P. Marii. Byloť to v době, kdy všecky české země byly zachváceny horečným kultem Jana z Nepomuku, kdy jeho sochy a obrazy úžasně se množily v kostelích, v domech, na náměstích, u cest, na mostech, v městech i po vsích, kdy na počest blahoslaveného a pak svatého odbývaly se v předvečer jeho svátku v Praze u Kamenného mostu na lodích litanie a

koncerty „cum applausu“, a kdy v pražských kostelích dávali „oratorium seu operettam“ (oratorium neboli operettu) o sv. Janu, ale kdy také těžkým vězením, mučením, ano i smrtí potrestali toho, kdož se odvážil ozvati se proti novému světci a vzpomenouti sobě na Jana Husa někdy svatého, teď proklínaného.

Tomu domu na Perštýně říkali od starodávna „v nebi“, jak to také dotvrzuje německý nápis pod dotčenou soškou. Říkali tam „v nebi“, poněvadž tu kdysi přebývaly dvě sestry, kteréž prý u vytržení vidaly otevřené nebe. Proti nároží domu „v nebi“ starý, nákladnický dům „u Sladkých“. Tou dobou, t. j. v prvních letech osmnáctého století panoval v něm Leopold Adrián ze Schönfeldu, „J. M. římského císaře rada a král. českého deputirovaného ouřadu kontrolor“.*) Měl dva syny a šest dcer. Ty všechny, mimochodem řečeno, vychovala jedna chůva, a to také mimochodem, že jednu z těch šesti dcer pojal za manželku syn slavného Václava Vavřince Rainera, malíře.

Tam „u Sladkých“ boží požehnání, houf dětí, tu „v nebi“ v domě Jana Povolila ticho, ani jediný dětský hlas. Povolil ovdověl už po druhé, ale nenařikal. Byl prý spokojen, protože po svých nebožkách dědil. Za nedlouho však odvážil se znovu do stavu manželského. Do svého domu „v nebi“ přivedl si třetí svou ženu, Rozinu Marii rodem Spulánkovou, kteráž před tím byla již třikráte vdána. Povolil byl její čtvrtý muž. Oba tedy měli s dostatek manželských zkušeností; než proto přece se jim v třetím resp. čtvrtém manželství nedařilo a nežili šťastně. Bydleli „v nebi“ a žili jako v pekle.

*) Kontrolor zemských výběrčí.

Rozina byla bohatá. Hojně dědila po předešlých manželích, měla v Poděbradech dům a pole a nad to, jak se mluvilo, šedesát tisíc zlatých. Ku svému čtvrtému muži stěhovala se kolik dní, tak hojně bylo nábytku, truhel a jiné výbavy. Měla i „krytej vuz“, karetu i „dílnej“ (dělný) vůz a spřežení koní. A poněvadž Povolil byl také zámožný, měli Povolilovi „toho všeho mnoho i peněz dost“. Z počátku byli skoro jako v nebi. Také vzácné návštěvy k nim docházely, tak jmenovitě urozený a statečný rytíř (ale ve velké allonžové paruce) Jan Ludvík Serius, pán na Zruči a Krasanovicích, dobrý čtyřicátník, jakož i císař. a král. rychtář král. Nového Města Pražského, rytíř Matouš Václav Lhoták z Lhoty, starý mládenec padesátiletý.

To byli přátelé Povolilovi. Paní jeho měla dobré známé na neďalekém Uhelném trhu, Karla Fr. Rosenmüllera, měšťana a impressora, vydavatele „Českého Postyliona“, a také druhého našeho známého z předešlé kapitoly, Eliáše Frant. Blazia „při slavné Carolo-Ferdinandské universitě pražské syndikusa, též při dolejších instancích přísězného prokurátora“, starého mládence.

Když se manželé Povolilovi brali, žádný z nich nehořel slepou láskou, ale oba počítali. Rozvážně se smluvili a tuto svou smlouvu dali si napsat a jak náleží potvrdit. Povolil vymínil si také i na tehdejší pobožnou dobu podivnou věc: aby jeho žena každého dne ráno, když vstane, vykonala ranní pobožnost před ním, a rovněž večer před spaním měla se modlit, aby on to viděl. Dále pak vyžadoval, aby, kdykoliv by chtěla z domu vyjít, aby nejen to, ale také i kam hodlá, jemu oznamila.

Smlouva tedy byla, sporum však nezabránila. Povolilová byla šetrná, až tuze šetrná a na své

vlastní jmění úzkostlivě opatrná. Když se přistěhovala „do nebe“, neukázala ani svému muži, co vše chovají její velké, vykládané i malované truhly. A zamčeny je měla ustavičně. Povolil tím více dychtil po jejich tajemství. Teprve po čase se mu povedlo, když jeho choť onemocněla. Tenkrát se nějak zmocnil jejich klíčův a truhly tajně „perillustroval“. Shlédl tu zlaté řetězy, prsteny, zlaté „armpanty“, šňůry perel, červené korale na ruce, damaškové i brokátové sukně se zlatými a stříbrnými květy a se zlatými a stříbrnými krajkami, kamizolky, dykytový dlouhý kabát, „bílé šaty“ (prádlo), čepce, stučku plátna v papíru, „plušový“ kožich a dva polské kožichy a jiných věcí dost, a přece byl, jak svému příteli rytíři Serinsovi se svěřil, zklamán. Nenašel tolik, jak se nadál, a byl pak proto na ženu „divnej“.

Také její přílišná šetrnost v kuchyni jej hnětla. I žádal, aby si kuchařku dle své libosti vybírala, ale více nic, t. j. aby v kuchyni nevládla, nýbrž on, poněvadž nebyl s úpravou jídel spokojen. Jednou přímo řekl své ženě: „Zdaliž lokaj nemá lepšího svého kus jídla než já mám.“ Tu ona se hrubě pohoršila jakož ji popuzovaly jeho výčitky, že lakomě odbývá čeládku, tak že u nich žádný dlouho ve službě nevydrží.

Hlavní však příčina a „fundament“ jejich sporů bylo, že se Povolil domáhal správy jejího veškerého jmění a také většího příspěvku z jejího kapitálu. Povolilová nechtěla svolit, a tak z toho byly „divné humory a roztržitosti“, pak i vády a bouřlivé výstupy. Povolilová si u známých „stejskala i plakala, že kdyby její pán ji nechal, že by jako děti spolu byli“, ale to že chce peníze a nějaké upsání, že ji chce o jmění připravit.

Novoměstský rychtář, rytíř Lhoták z Lhoty, zase vysvětloval ty spory tím, „že co ona muži zapsala, nesplnila a svou substancí vedle toho zapsání mezi sebou nekonsferovala, nýbrž sama pro sebe své věci držela a jemu nic do rukou nedala a že i předešlým svým manželum tak činila“.

Rytíř Serins, jenž byl také při Povolilovi a jemu na prospěch svědčil (po německu), z počátku smířoval oba rozvaděné manžely. Než nadarmo. Byly křiky, čeládka slyšela, jak Povolil laje, jak hrozil: „Jdi, ženo probitá, sic tě schodím se schodu!“ Tak se jednu chvíli vadili a hned se zase smáli, a Povolil, to také slyšeli, říkával: „Rozičko, pojď sem, však ty jsi má.“

Pojednou, když Povolilová zajela si do Poděbrad, prodal svůj dum „v nebi“, z něhož se pak odstěhovali do „Kutny“.*) Manželské peklo i tam zůstávalo. Povolil se tu jednou tak zapomněl, že hodil po své ženě džbánek a jindy zase ji popadl za krk, a ona upadla. Tu pak Povolilová jednou večer za domácí bouřky se rázem rozhodla. Odešla večer, bylo osm hodin. Volal na ni, aby ostala při muži, sice, pujde-li pryč, že jí více k sobě nepustí; než ona přece šla a již se k němu nevrátila. Nikdo neslyšel, že by ho byla proklínala, ale to řekla, že ho buh bez pomsty nenechá. Ubytovala se na Staroměstském náměstí v domě Kazimíra hraběte z Kuppervaldu,**) kdež také přebýval hrabě Ferdinand Čejka z Olbramovic.

Povolil osaměv, nechal své domácí kuchyně a chodil na jídlo do l'ngeltn; doma sám si zatopil i umetl. Pak uhodila nemoc; dna ho zle soužila,

*) II. — č. 440.

***) Č. 933.

ležel jako Lazar. Rytíři Serius a Lhoták jej navštěvovali, cizí žena „Lída od jeptišek“, poddaná kláštera sv. Anežky, jej ošetřovala, začež jí sliboval, že, když ona, Lída, dříve umře, dá za ni sloužit třicet mší svatých. Cizí ho navštěvovali, jen vlastní žena nepřišla, ačkoliv jí nejednou vzkázal.

I když se vystonal, toužil po tom, aby se mu navrátila. Hledal smíření a došel ho v červenci t. r. 1709 na den sv. Marii Magdaleny na Starém městě „u tří lip“ v bytě Jana Hynka Kothy, dobrého svého známého, poddaného hraběte Šporka, dle všeho však slušně zámožného. Když Povolil stonal, Kotha jej navštěvoval a jemu „ve dne i v noci jak s muzikou tak i s jinší prací sloužil“. U toho Kothy byl Povolil výše psaného dne na obědě. Když jedli hovězí maso, prohodil Povolil: „Pane Johanes, já jsem se domníval, že mou manželku také pozve.“

Pan Johanes se dovtípl a hned poslal Kačku děvečku pro paní Povolilovou, aby přišla k němu, aby však Kačka nic jí neříkala, že tam je Povolil. Kačka nezastala Povolilové doma; hledala ji, až ji našla v jezovitské (Karlově) ulici u její tety „parokárky“, o kteréž byla zmínka v první kapitole. Povolilová vyslovila své domnění, proč Kačka ji zve; Kačka však popřela a jenom to řekla, že Kotha má pro paní novinu, že toho nebude litovat. Když přišli „před Kocourkovic“, povzdechla si Povolilová:

„Věřte, věřte, můj srdce mně všecko povídá, že můj pán je u vás u jídla.“

Kačka však „vždycky zapírala“, že ne. Když vstoupily u Kothů do pokoje a Povolilová shlédla svého muže, otočila se po děvečce:

„Bezbožná Kačenko, já jsem vás prosila, je-li můj pán u vás, a vy jste pravila, že —“

Nedomluvila, neboť Povolil hned vstal se stoličky, zasmál se na ni a pravil:

„Vítám tě, má roztomilá Rozičko!“ Vzal ji za ruku, posadil si ji na klín, ruku jí líbal, její „fochr“ vzal a na ni a na sebe fochroval, pak uchopil se její pravice a řekl:

„Nu, má Rozičko, co jsme sobě ublížili, odpusťme si to.“

A ona na to:

„Odpusť nám to všechno pán buh.“

Tu přistoupil Johanes Kotha, vzal skleničku vína, vлил jim víno na ruce a žehnal:

„Dejž tomu pán buh svatě požehnání, aby se to tak mezi vámi stalo, aby víc zlá vůle mezi vámi nebyla.“

A zase jim lil víno na ruce. Ale i v tu chvíli radostného pohnutí ozvala se prosaicky do toho jeho žehnání Povolilová i v ten okamžik opatrná a šetrná:

„Nelejte, polejte mně fěrtoch!“

Povolil však rozradován pobízěl:

„Lejte, lejte, pane Johanes, však je v Praze vody dost.“ A v tom uložil děveče, aby šla ještě koupit vína; také jí v té radosti sliboval:

„Káčo, že jsi mně mou paní ke mně přivedla, budeš mít do smrti ode mne památku.“

Hned se zase ku své ženě obrátil, ruce, prsty jí líbal, za odpuštění žádal. Pan Johanes, jenž muzikou mu dnu léčil, chtěl také muzikou oslavit to smíření; poslal pro varhanáře Jiřího Dvorského, aby se „svým instrumentem“ přišel mezi ně. Varhanář ihned poslechl a hrál jim na ten „instrumentek“; *) ale hrál na něj také Kotha, a zase varhanář, když

*) Kíněra.

Kotha přinesl cymbál a bil paličkami do kovových strun, aby to smíření ještě hlučněji bylo oslaveno.

Povolilová, „když tak dobře byla s mužem“, velmi se radovala; než i té chvíle sobě všimla a nesmlčela, že její pan manžel má sešlou paruku, a vesele jej vybídla, aby si koupil novou.

Po tom obědě, po připitcích a muzice společná myšlenka smířených manželův: aby se odebrali k sv. Jakubu na požehnání. Řekli si a šli, Povolil ještě v té své poněkud opelichalé allonžové paruce. —

To bylo na sv. Maří Magdalenu. Nazejtří ráno vyjel si Povolil z města; chtěl na Bílou horu do kostela panny Marie Vítězné. Nedojel však dále než za Strahovskou bránu. K poledni toho dne přišla ke Kothovi Povolilová; lomila rukama, plakala, oznamujíc, „že jest její pan manžel bez duší“. Mrtvice ho ranila. A tak v tom usmíření nežil ani celý den.

*

R. 1720, tedy jedenácte let po jeho smrti, učinila Rozina Povolilová poslední pořizení o svém jmění. Je to typický kšaft té doby, jak je psali nebo napsati sobě dávali zámožní měšťané pražští nebo jejich manželky. Z těch kšaftů vaně strach a úzkost před očištěm, před jeho mukami, a je znáti mocný vliv kněžstva, zvláště řeholního, všechnu pobožnost i bigotnost pobělohorské doby, kdy protireformace, zvláště řád jezuitský dovršily své dílo a triumfovaly nad přemoženým husitstvím.

Povolilová pamatovala v té své poslední vůli také na nebožtíka svého muže. „Na Bílý hoře v kostele Panenky Maryji de Victoria aby se ročně za mou duši a nebožtíka Jana Povolila čtyry mše tam sloužilo, na to sto zlatých podávám.“

V té vážné chvíli vzpomněla si také, že nebožtík její třetí muž, Jan Kašpar Páta, ve své poslední vůli zapomněl na mše za zesnulé své rodiče, a proto „za nebožtíka pana otce třetího manžela a za paní mámu jeho, Kateřinu Pátovou, k sv. Jakubu aby ročně 4 mše sv. sloužili, 100 zl. ze své pozůstalosti dávám.“

A „do kláštera sv. Benedikta k sv. Janu dvě míle od Prahy*) na fundaci za moje předkové a za ty dušičky, na které si žáduj nevzpomene a v očistci trpějí 200 zl.“. A „pánům páterům Barnabitům na Hradčanech na fundaci za mou duši a k pomoci mých umřelých a budoucně umírajících přátelův 100 zl.“. Páterům Servitům na Starém městě odkázala také 100 zl. a rovněž tolik kapucínům u sv. Josefa, všecko na zádušní mše; nedala však připsati, jak v jiném kšaftu čteme, že ty mše mají být slouženy „při prvním dni nastalého měsíce to až do světa skonání“.

Na svůj pohřeb ustanovila „za kondukt, zvonění, kantorům a zpívajícím všem muzikantům, na svíčky pánum duchovním a řeholníkům“, členům dvojího bratrstva „ruženského“ a „škapulířského“, kteří ji měli k hrobu doprovodit, tisíc dvě stě zl. a 200 zl. na voskové svíčky do kostela v Poděbradech; páterům Pavlánům na vystavění kaple 2200 zl., jejich kostelu sv. Trojice 100 zl.“.

„Panence Marii sv. Ružence u sv. Jiljí damaškovou sukni s stříbrnou krajkou, tři šňůry velkých perel a jeden velký, zlatý řetízek — — Item k sv. Havlu Panence Marii škapulířové damaškové manto s stříbrnými krajkami a jeden největší zlatý prstýnek s 7 diamanty na monstranci, neměuč do far-

*) Sv. Jan pod skalou.

ního kostela tejskýho taky na monstranci jeden zlatý prsten se 7 diamanty —“

„Co se ostatek prstenův, perle na ruce, perle s granáty, zlato, stříbro, cejn, flaší, konvic, svícny, chodící šaty, peřiny, bílý vinutí (prádlo) a jiné mobilie dotýče“, o tom učinila podrobná ustanovení, z nichž uvedeme, že „zlatý prsten s turkusem“ odkázala našemu známému „Eliáši Fr. Blozia, syndikusovi akademickému“. Chudým na almužnu při pohřbu 150 zl., žádný však chléb, bochníček každému a lžici soli, jak v jiných kšaftech z té doby nalézáme. Také neodkázala milodaru, tenkrát v posledních vůlích ne jednou se vyskytujícího „chudým vězným“, „arrestantům v šatlavě (na rat-houze)“, nebo uvězněným vojákům v „štokhauze“.

Poslední vůli Roziny M. Povolilové podepsali „Max Leopold Colerus, měštěnin král. Starého města Pražského quia testis“ a „Karel František Rosenmiller, měštěnin a impressor král. Starého města Pražského quia testis.“ —
